

Vyhlásenie z Bethesdy o publikovaní v otvorenom prístupe

zverejnené 20. júna 2003

Obsah

- Zhrnutie zo stretnutia z 11. apríla 2003
- Definícia publikácie s otvoreným prístupom
- Vyhlásenie pracovnej skupiny Inštitúcie a finančné agentúry
- Vyhlásenie pracovnej skupiny Knižnice a vydavateľa
- Vyhlásenie pracovnej skupiny Vedci a vedecké spoločnosti
- Zoznam účastníkov

Zhrnutie z 11. apríla 2003, stretnutie na tému publikovanie v otvorenom prístupe

Tieto zásady boli navrhnuté počas jednodňového stretnutia, ktoré sa konalo 11. apríla 2003 v sídle Medicínskeho inštitútu Howarda Hughesa v Chevy Chase v štáte Maryland. Zámerom tohto dokumentu je podnietiť diskusiu v biomedicínskej výskumnej komunite o tom, ako čo najrýchlejšie naplniť cieľ, ktorým je poskytovanie otvoreného prístupu k primárnej vedeckej literatúre. Naším cieľom bolo dohodnúť sa na dôležitých a konkrétnych krokoch, ktoré všetky zainteresované strany – organizácie, ktoré podporujú vedecký výskum, vedci, ktorí generujú výsledky výskumu, vydavateľia, ktorí zabezpečujú recenzovanie a distribúciu výsledkov výskumu, vedci, knihovníci a ďalší, ktorí sú závislí od prístupu k týmto znalostiam – môžu prijať na podporu rýchleho a účinného prechodu na publikovanie v otvorenom prístupe.

Zoznam účastníkov sa nachádza na konci tohto vyhlásenia; stretnutia sa zúčastnili ako jednotlivci a nie nevyhnutne ako zástupcovia svojich inštitúcií. A tak, hoci toto vyhlásenie odráža skupinový konsenzus, nemalo by sa chápať ako bezvýhradná podpora všetkých účastníkov či postoj ich inštitúcií.

Naším zámerom je o niekoľko mesiacov znovu iniciovať stretnutie širšej skupiny, ktorá navrhne konečné znenie princípov, ktoré by následne formálne prijali financujúce agentúry, vedecké spoločnosti, vydavateľia, knihovníci, výskumné inštitúcie a jednotliví vedci ako akceptovaný štandard publikovania recenzovaných správ o pôvodnom výskume v biomedicínskych vedách.

Dokument je rozdelený na štyri časti: prvá definuje publikácie s otvoreným prístupom, potom nasledujú správy troch pracovných skupín.

Definícia publikácie s otvoreným prístupom

Publikovanie v otvorenom prístupe musí spĺňať dve podmienky:

1. Autori a nositelia autorských práv udeľujú všetkým používateľom právo na bezplatný, neodvolateľný, celosvetový, trvalý prístup k dielam a licenciu na kopírovanie, používanie, distribúciu, prenos a verejné zobrazovanie diela a na vytváranie a distribúciu odvodených diel na akomkoľvek digitálnom médiu na akýkoľvek zodpovedný účel pod podmienkou priznania autorstva, ako aj právo na vytvorenie malého množstva tlačených kópií na osobné použitie.
2. Kompletná verzia diela a všetky doplňujúce materiály, vrátane kópie povolenia, ako je uvedené vyššie, sa vo vhodnom štandardnom elektronickom formáte uloží okamžite po prvom zverejnení najmenej v jednom online repozitári podporovanom akademickou inštitúciou, vedeckou spoločnosťou, vládou agentúrou alebo inou zavedenou organizáciou, ktorá sa snaží umožniť otvorený prístup, neobmedzené šírenie, interoperabilitu a dlhodobú archíváciu (pre biomedicínske vedy je takým úložiskom PubMed Central).

Poznámky:

1. Otvorený prístup sa viaže na jednotlivé diela, nie nevyhnutne na časopisy alebo vydavateľov.
2. Mechanizmus presadzovania správneho uvádzania autorstva a zodpovedného využívania publikovaného diela budú, tak ako doteraz, zabezpečovať skôr štandardy komunity ako zákon o autorských právach.

Vyhlásenie pracovnej skupiny Inštitúcie a finančné agentúry

Naše organizácie financujú a rozvíjajú vedecký výskum s cieľom podporovať vytváranie a šírenie nových myšlienok a znalostí v prospech verejnosti. Uvedomujeme si, že zverejňovanie výsledkov je zásadnou súčasťou vedeckého výskumu a náklady na publikovanie sú súčasťou nákladov na výskum. Očakávame, že naša akademická obec a príjemcovia grantov sa podelia o svoje nápady a objavy prostredníctvom publikovania. Tento cieľ je splnený len čiastočne ak, práca nie je čo najviac dostupná a užitočná pre spoločnosť. Internet zásadne zmenil praktické a ekonomické podmienky šírenia publikovaných vedeckých poznatkov a výrazne zvýšil možnosť prístupu k nim.

Realizácia prínosov tejto zmeny si vyžaduje zásadnú zmenu v našich politikách týkajúcich sa publikovania príjemcov grantov a členov akademickej obce:

1. Podporujeme členov akademickej obci/príjemcov grantov v tom, aby publikovali svoje práce v súlade so zásadami modelu otvoreného prístupu s cieľom maximalizovať prístup a úžitok pre vedcov, odborníkov a verejnosť na celom svete.
2. Uvedomujeme si, že prechod na otvorený a bezplatný prístup, hoci pravdepodobne zníži celkové náklady, môže presunúť nejaké náklady na výskumného pracovníka v podobe poplatkov za stránku alebo na vydavateľa v podobe znížených príjmov, preto sa zaväzujeme, že pomôžeme tieto náklady uhradiť. Z tohto dôvodu súhlasíme s refundáciou nevyhnutných výdavkov na publikovanie príspevkov v recenzovaných časopisoch v súlade s modelom otvoreného prístupu (refundácia podlieha primeraným limitom vyplývajúcim z trhových podmienok a poskytovaných služieb).
3. Znovu zdôrazňujeme princíp, že pri menovaní do funkcie, kariérnom postupe, udelení štipendií alebo grantov sa bude brať do úvahy iba samotný prínos diela a nie časopis, v ktorom je dielo uchádzača uverejnené.
4. Záznam o publikovaní v otvorenom prístupe budeme považovať za dôkaz služby komunite a zohľadníme ho pri posudzovaní žiadostí o vymenovanie do funkcie, kariérnom postupe či grantovú podporu.

Tieto politiky prijímame s očakávaním, že vydavatelia vedeckých prác zdieľajú našu túžbu maximalizovať prínos vedeckých poznatkov pre verejnosť a budú tieto nové politiky vnímať tak, ako sú zamýšľané - ako príležitosť na spoluprácu v prospech vedeckej komunity a verejnosti.

Vyhlásenie pracovnej skupiny Knižnice a vydavateľa

Sme presvedčení, že otvorený prístup bude v budúcnosti zásadnou súčasťou vedeckého publikovania a že diela, ktoré budú informovať o výsledkoch súčasného vedeckého výskumu, by mali byť tak dostupné a voľne použiteľné, ako je možné. Knižnice a vydavatelia by mali vynaložiť všetko úsilie, aby urýchlili tento prechod, a to spôsobom, ktorý nenaruší systematické šírenie vedeckých informácií.

Knižnice navrhujú:

1. Vypracovať a podporovať mechanizmy prechodu na publikovanie v otvorenom prístupe a poskytnúť príklady týchto mechanizmov komunite.
2. Vo vzdelávacích a podporných činnostiach uprednostniť vzdelávanie používateľov o výhodách publikovania v otvorenom prístupe a o časopisoch s otvoreným prístupom.
3. Zahŕňať a zviditeľňovať časopisy s otvoreným prístupom v knižničných katalógoch a ďalších relevantných databázach.

Vydavatelia časopisov navrhujú:

1. Zaviazat sa poskytovať možnosť otvoreného prístupu akémukoľvek výskumnému článku publikovanému v ktoromkoľvek z časopisov, ktoré vydávajú.
2. Deklarovať presný harmonogram prechodu časopisov na modely otvoreného prístupu.

3. Spolupracovať s ostatnými vydavateľmi prác s otvoreným prístupom a zainteresovanými stranami a vytvoriť nástroje pre autorov a vydavateľov, ktoré uľahčia vydávanie rukopisov v štandardných elektronických formátoch vhodných na archiváciu a efektívne vyhľadávanie.
4. Zabezpečiť, aby modely otvoreného prístupu, ktoré vyžadujú autorské poplatky, znižovali prekážky pre vedcov, ktorí sú preukázateľne finančne znevýhodnení, najmä vedcov z rozvojových krajín.

Vyhlásenie pracovnej skupiny Vedci a vedecké spoločnosti

Vedecký výskum je vzájomne prepojený proces, v rámci ktorého každý experiment čerpá z výsledkov ostatných. Vedci, ktorí realizujú výskum, a profesijné spoločnosti, ktoré ich zastupujú, majú veľký záujem o čo najrýchlejšie, najširšie a najefektívnejšie šírenie výsledkov výskumu. Elektronické publikovanie výsledkov výskumu ponúka príležitosť a povinnosť slobodne zdieľať výsledky výskumu, nápady a objavy s vedeckou komunitou a verejnosťou.

Preto:

1. Podporujeme princípy modelu otvoreného prístupu.
2. Uvedomujeme si, že publikovanie je základnou súčasťou výskumného procesu a že náklady na publikovanie sú súčasťou základných nákladov na výskum.
3. Vedecké spoločnosti súhlasia s tým, že budú výrazne podporovať model otvoreného prístupu a zaväzujú sa dosiahnuť otvorený prístup ku všetkým dokumentom, ktoré vydávajú. O krokoch, ktoré prijímajú na dosiahnutie otvoreného prístupu, budú informovať komunitu, ktorej slúžia, a ostatných, ktorí by z ich skúseností mohli mať úžitok.
4. Vedci súhlasia s tým, že vyjadria podporu otvorenému prístupu selektívnym publikovaním, recenzovaním a editovaním pre časopisy s otvoreným prístupom a časopisy, ktoré na otvorený prístup prechádzajú.
5. Vedci súhlasia s tým, že budú podporovať zmeny pri hodnotení v kariérnom postupe a obsadzovaní akademických pozícií s cieľom oceniť prínos publikovania s otvoreným prístupom pre komunitu a uznať skutočný prínos jednotlivých článkov bez ohľadu na časopisy, v ktorých sú publikované.
6. Vedci a spoločnosti sa zhodujú na tom, že vzdelávanie je nevyhnutnou súčasťou dosiahnutia otvoreného prístupu, preto sa zaväzujú šíriť medzi kolegami, členmi a verejnosťou osvetu o tom, prečo je otvorený prístup dôležitý a vysvetľovať, prečo ho podporujú.

Zoznam účastníkov

Dr. Patrick O. Brown
Howard Hughes Medical Institute
Stanford University School of Medicine, and Public
Library of Science

Ms. Diane Cabell
Associate Director
The Berkman Center for Internet & Society at
Harvard Law School

Dr. Aravinda Chakravarti
Director, McKusick-Nathans Institute of Genetic
Medicine at Johns Hopkins University, and
Editor, Genome Research

Dr. Barbara Cohen
Senior Editor
Public Library of Science

Dr. Tony Delamothe
BMJ Publishing Group
United Kingdom

Dr. Michael Eisen
Lawrence Berkeley National Lab
University of California Berkeley, and Public Library
of Science

Dr. Les Grivell
Programme Manager
European Molecular Biology Organization Germany

Prof. Jean-Claude Guédon
Professor of Comparative Literature, University of
Montreal, and Member of the Information Sub-
Board, Open Society Institute

Dr. R. Scott Hawley
Genetics Society of America

Mr. Richard K. Johnson
Enterprise Director
SPARC (Scholarly Publishing and Academic
Resources Coalition)

Dr. Vivian Siegel
Executive Editor
Public Library of Science

Dr. Marc W. Kirschner
Harvard Medical School

Dr. Anthony D. So
Health Equity Division
The Rockefeller Foundation

Dr. David Lipman
Director, NCBI
National Library of Medicine
National Institutes of Health

Dr. Peter Suber
Professor of Philosophy, Earlham College
Open Access Project Director, Public Knowledge
Senior Researcher, SPARC

Mr. Arnold P. Lutzker
Lutzker & Lutzker, LLP
Outside Counsel for Open Society Institute

Dr. Harold E. Varmus
President, Memorial Sloan-Kettering Cancer Center
Chair, Board of Directors, Public Library of Science

Ms. Elizabeth Marincola
Executive Director
The American Society for Cell Biology

Mr. Jan Velterop
Publisher
BioMed Central
United Kingdom

Dr. Richard J. Roberts
New England Biolabs

Dr. Mark J. Walport
Director Designate
The Wellcome Trust
United Kingdom

Dr. Gerald M. Rubin
Vice President and Director, Janelia Farm Research
Campus
Howard Hughes Medical Institute

Ms. Linda Watson
Director
Claude Moore Health Sciences Library
University of Virginia Health System

Prof. Robert Schloegl
Chair, Task Force on Electronic Publishing
Max-Planck-Gesellschaft, Germany

Nie som oficiálnym hovorcom, iba účastníkom konferencie, ktorá toto vyhlásenie vypracovala (a tvorcom tejto HTML verzie). Súhlasil som však, že zozbieram pripomienky k vyhláseniu a ich sumarizáciu predložím účastníkom na nasledujúcom stretnutí. Ak máte návrhy alebo pripomienky, pošlite mi ich na adresu peter.suber@gmail.com. Ak vyslovene neuviedete inak, budem predpokladať, že súhlasíte s tým, aby som vaše pripomienky uverejnil v niektorej verejnej diskusnej skupine. Vďaka, Peter Suber.

Tento dokument bol preložený do jazyka bieloruského, bulharského, katalánskeho, čínskeho (zjednodušený), čínskeho (tradičný, s kódovaním UTF-8), českého, dánskeho, francúzskeho, nemeckého, maďarského, talianskeho, kórejského, litovského, macedónskeho, poľského, portugalského, rumunského, ruského, slovinského, švédskeho a ukrajinského. Ďalšie preklady sú vítané.

Pôvodná deklarácia: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>

Preklad do slovenčiny:
Centrum vedecko-technických informácií SR, openaccess@cvtisr.sk
máj 2021